

EKE HÍRLEVÉL



Egyházi Könyvtárak Egyesülete

1085 Budapest, Üllői út 24.

X. évfolyam 2013/3. sz.

*„Az ember a könyvtárban egy nagy tőke jelenlétében érzi magát,
amely kiszámíthatatlan kamatokat osztogat nesztelenül.”*

Johann Wolfgang von Goethe

Kedves Kollégák!

A most kézben tartott Hírlevél a nyár eseményeiről tudósít. A mögöttünk hagyott hónapok nem csupán pihenést hoztak, hanem új munkákat, kérdéseket is. A Kollégáktól érkezett írások szinte mindegyikében olvashatunk az ott rejtőzködő, állandó „változásról”, új feladatok lehetséges megoldásainak felkutatásáról. Arról, hogy hogyan válaszolhatnak a könyvtárak, az egyesülés mindazokra a kihívásokra, amelyekre a feleletet szűkebb vagy tágabb környezetünk tőlünk várja. Valóban nagy az a tőke, amelynek vigyázói vagyunk. Mint könyvtárosok keressük saját magunk, de intézményeink útját is. Útközben figyelve, felismerve tudjuk felmérhetetlen értékeinket megőrizve, de mégis megújítva vagy új módszerekkel átadni.

Török Beáta

*Sapientia Szerzetesi Hittudományi
Főiskola Könyvtára*

KÖSZÖNTŐ

Kedves Kollégák!

A 2013. évi pápai tisztújító közgyűlésünkön megújult az elnökség. Az új elnökség a következő tagokból áll: Baranya Péter, Dr. Berecz Ágnes, Fischerné Grócz Zita, Dr. Gáborjáni Szabó Botond, Dr. Hubert Gabriella (elnök), Köntös László, Kövécs Ildikó, Dr. Löffler Erzsébet, Muszka Ibolya (titkár), Török Beáta. Az EKE kamarásának Orosz Annát választotta meg a közgyűlés. Az EKE Hírlevél szerkesztését Török Beáta és munkatársai vállalták továbbra is. Baranya



Péter folytatja, ill. vezeti az UNITAS-szal kapcsolatos munkákat. Az EKE-honlapot Tegzes Béla és munkatársai, az EKE-levelező-listát pedig Pap Péter gondozza.

Köszönöm a Kollégák megtisztelő bizalmát,

hogy elnökké választottak!

Sztárai Mihály zsoltárparafrázisával indulok el ezen a számomra új úton:

*Mindenkoron áldom az én Uramat,
Kitől várom én minden oltalmamat,
Benne vetem minden bizodalمامat...*

(34. zsoltár)

Az „elnöki jövőkép” kapcsán nem udvariasságból utaltam az elődök munkájára a pápai közgyűlésen. Az elmúlt, csaknem 20 esztendőben kialakultak a főbb feladatok: érdekképviselet, évente konferenciával egybekötött közgyűlés, szakfelügyelet, kisebb szakmai konferenciák, bel- és külföldi szakmai szervezetekkel való kapcsolattartás, UNITAS, EKE-Hírlevél, EKE-honlap, EKE-füzetek, EKE-levelezőlista (információ-áramoltatás) etc. Az EKE elnökségi tagjai a hároméves ciklus során a szokott módon felkeresik - ha szükséges - a döntéshozókat, a kormányzat egyházi és gyűjteményi ügyekért felelős vezetőit, a pályázató szervezetet, és felveszik a kapcsolatot a világi és egyházi szakmai szervezetekkel. Fő céloom tehát nem lehet más, mint hogy segítsen ezeknek a munkáknak a folytatását és elősegítsem, hogy minél szélesebb kör értesüljön az egyházi könyvtárakban folyó szellemi munkákról.

Az EKE aktuális feladatait befolyásolhatja az adott egyház- és kultúrpolitikai, valamint könyvtárszakmai helyzet. Jelenleg éppen a „Könyvtári stratégia 2014-2020” munkálatai folynak (<http://vandor.gyules-eger.ektf.hu/vitaanyag.pdf>). A vitaanyagban három fő cél szerepel:

1. a könyvtárak társadalmi szerepvállalásának erősítése;
2. a könyvtári rendszer hosszú távú működésének fenntartása és innovatív fejlesztése;
3. a korszerű, felhasználó-központú, versenyképes országos könyvtári szolgáltatások fejlesztése, széleskörű jogszerű elektronikus hozzáférés biztosítása.



Az EKE rövid határidőt kapott a stratégiával kapcsolatos vélemény megfogalmazására, így szélesebb körű egyeztetésre nem volt mód. Az EKE Elnöksége augusztus 21-én küldte el a minisztériumba az észrevételeket. A más szakmai szervezetek által írt kritikákat nem ismételtük meg. Az apróbb kiigazítások, módosító javaslatok mellett néhány, az egyházi könyvtárakat érintő észrevételt foglalmaztunk meg:

- Az 'egyházi könyvtár' jelenleg a szakkönyvtár egyik altípusaként szerepel. Az 'egyházi könyvtár' azonban, bár tartalmazhatja más könyvtártípusok egy-egy elemét, összességében külön könyvtártípust képvisel, ezért jó lenne, ha a stratégia bevezetőjének felsorolásában is megjelenne;

- A Küldetésnyilatkozat 3. pontjában a közszolgáltatásban mintha csak az állami fenntartású könyvtáraknak lenne szerepük, ezért az állami támogatással működő, de nem állami fenntartású könyvtárakat is szerepeltetni kellene.

- A könyvtár, mint a kutatás, a tudományos információszerzés alappillére nem kap kellő súlyt a stratégiában. Ehhez kapcsolódóan a felsőoktatási, tudományos és szakkönyvtárak feladatai nincsenek kellően beépítve a javasolt beavatkozások közé.

- A különböző gyűjteménytípusok közötti együttműködés előmozdítását hangsúlyosabbá tennénk: pl. hogy a könyvtár, levéltár, múzeum együttes gyűjteményként való kezelése a közös fejlesztések kiemelt terepe legyen.

A könyvtári stratégia végső szövege még változni fog, de annyi már most is látható, hogy a fő irányok (pl. közszolgáltatásig, a társadalmi szerepvál-

lalás erősítése vagy az olvasás népszerűsítése) és az azokhoz kapcsolódó pályázatok komoly kihívások elé állítják majd az egyházi könyvtárakat.

Visszatérve az elnöki feladatokhoz, az elnöknek a könyvtárosi munka valamennyi területére figyelnie kell, de ez csak a kollégák szakmai segítségével valósulhat meg. (Talán nem formabontó, ha megemlítem, hogy bizonyos könyvtári munkák közelebb állnak hozzám: könyvtárosként a bibliográfia-készítés, az adatbázis-építés, az információ-áramoltatás; könyvtörténészként a muzeális könyvek és gyűjtemények gondozása, feltárása és szolgáltatása. Fontosnak tartom a megfelelő színvonalú digitalizálást, hiszen kutatóként a digitális kornak azokat az előnye-

it élvezem, amelyek éppen a könyvtárosok munkája révén jutnak el mindenkihez. A teológián belül az egyháztörténet és a himnológia a fő érdeklődési területem.)

Az EKE következő háromévi munkájában bízom a kollégák együttműködésében és nemcsak az elnökség, hanem a tagkönyvtárak valamennyi munkatársának a segítségét kérem!

Az Elnökség nevében biztatom a kollégákat, hogy azokat az új kezdeményezéseket, ötleteket és kritikákat, amelyek előmozdíthatják az egyesülés ügyét, írják meg az Elnökségnek vagy tegyék fel a levelezőlistánkra!

*Dr. Hubert Gabriella
elnök*



ELNÖKI BESZÁMOLÓ

A 2013. ÉVI KÖZGYŰLÉSRŐL

Az idei évben ismét egy dunántúli városban, Pápán tartottuk éves közgyűlésünket és konferenciánkat. Vendéglátóink a Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei volt. A pápai kollégák áldozatos munkájukkal tették emlékezetessé a konferencia napjait. Munkájukért, kedvességükért itt is szeretnék köszönetet mondani.

Éves találkozóink egyik legfontosabb eseménye mindig az Egyesülés közgyűlése. Ebben az évben több szempontból is jelentős volt ez a rendezvény. Most első alkalommal hívtunk meg tiszteletbeli és pártoló tagokat az EKE tagságába. Ugyanakkor lejárt a hároméves vezetői ciklus is: közgyűlésünk tisztújító közgyűléssé

alakult és sor került az új tisztségviselők megválasztására.

Tisztújító közgyűlés előtt különösen fontos kérdés a részvétel aránya. Az idén nagy számban jelentkeztek a könyvtárak és a kollégák a konferenciára, a határozatképesség nem volt kérdéses.

Az elnöki, titkári és kamarási beszámoló után - e két utóbbit jelen sorok után olvashatják az EKE Hírlevélben - az év során a tagságban bekövetkezett változások megbeszélése következett. Új tagkönyvtár nem jelentkezett tagjaink közé. Egy könyvtár, a mezőtúri Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium Könyvtára jelezte kilépési



szándékát. A debreceni Maróthy György Könyvtár beolvadt a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Teológiai Szakkönyvtárába, a Károli Gáspár Református Egyetem Közép- és Kelet-európai Missziói Tanulmányi Intézet Könyvtára pedig megszűnését jelezte. Így három könyvtárral csökkent az EKE tagjainak száma.

Tiszteletbeli tagságra - az idén először - az elnökség javaslata alapján hívtunk meg kollégákat. Örömteli esemény volt első tiszteletbeli tagjaink köszöntése: Rozsondai Marianne az MTA Könyvtár Kézirattárának nyugalmazott vezetője, Boda Miklósné Dr. Szepes Zsuzsanna és Boda Miklós pécsi könyvtáros kollégák immár tiszteletbeli tagjai az Egyesülésnek. Mindhárman az EKE életének fontos szereplői, az egyházi könyvtárak ügyének elkötelezett támogatói. Pártoló tagságra jelentkezett Popovics Dávid kollégánk, aki az elmúlt évig az Országos

Rabbiképző – Zsidó Egyetem munkatársaként dolgozott, jelenleg Izraelben él. A rövid ünnepség – úgy gondolom – mindannyiunkban megerősítette annak tudatát, hogy az EKE életének közel húsz éve alatt jóval több lett, mint a tagkönyvtárak összessége: sokféleségükben is egyazon identitású könyvtáros szakemberek közösségévé vált. Olyan közösséggé, amelynek tagjai tudnak együtt dolgozni, de együtt ünnepelni és imádkozni is. Ez pedig különös érték mindinkább elidegenedő, a kereszténységet, a vallási értékeket egyre erőteljesebben üldöző társadalmunkban.

Elnöki hivatalom lejártával szeretném megköszönni minden kollégának a sok-sok segítséget, amit kaptam, és a türelmet, amit irányomban tanúsítottak.

*Baranya Péter
az Egyházi Könyvtárak Egyesülése
leköszönő elnöke*



TITKÁRI BESZÁMOLÓ

„... Szeretettel szolgáljatok egymásnak ...” (Gal 5.13)

Tisztelt Közgyűlés,
Kedves Kollégák,

Tavasszal, amikor azon gondolkodtam, hogy két titkári ciklus után hogyan búcsúzzam el, s hogy mire tegyem beszámolómban a hangsúlyt, elhatároztam, hogy átolvasom az elmúlt öt év közgyűlési jelentésemet. Talán nem véletlen – azt tapasztaltam, hogy – minden évben ugyanazokat hangsúlyoztam. Így most önmagamot plagizálva, búcsúzóul néhány dolgot újra szeretnék nyomatékosítani a kollégákban.

2008 áprilisában írt bemutatkozó levelemben így írtam: E feladatkör betöltésével az a célom, hogy amiben lehet, segítsen az Egyesülés, s nem utolsó sorban elnök úr munkáját. Ebben minden építő észrevételt és tényleges segítséget szívesen veszek! Kívánom, hogy együttműködésünk továbbra is szolgálja egymás és könyvtáraink építését, hogy együtt mondhassuk a zsoltáriróval: „... Művem a Királynak szól. ...”



(Zsolt 45,2) Miben áll ez az együtt munkálkodás? Legpontosabban tavalyi gondolataim fejezik ki: Egy alapgondolat fogalmazódott meg bennem: **az EKE annyit és az, amennyit ki-ki maga beletesz, és amennyit és amit ebből el tud fogadni.** Beírtam a „keresőbe” ezt a kifejezést: „amennyit mi beleteszünk”. Egy gyülekezeti honlapon találtam az alábbi tudósítást, ahol a beszámolóban ez olvasható: *Egyik résztvevő a legelső alkalom végén így köszönt el: minden percét élveztem, nagyon sokat kaptam. Dicsőség ezért Istennek, és köszönet minden szervezőnek és résztvevőnek. Mert ez igazi csapatmunka. Olyan, amelyik úgy működik, hogy annyit kapunk belőle, amennyit beleteszünk. Sokat tettünk bele, sokat adtunk egymásnak, és sokat kaptunk egymástól – és azt tapasztaltuk, hogy közben jön az áldás.*

Én is így érzem. Személy szerint is sokat kaptam az EKÉ-től s tudom, hogy a Ráday Gyűjtemény is sokat kap az EKÉ-től. Bizom benne, hogy ezzel még sokan vannak így a jelenlévők, személy szerint és intézményi szinten is. Kívánom, hogy az EKE működése a jövőben is ezt a közöséget jelentse mindnyájunk számára, amibe mi magunk is tehetünk, – akár szakma- it, akár magunkat –, hogy aztán hatványozódva sokkal többet kaphassunk vissza. Így tesznek bele azok a kollégák is, akiknek köszönetemet szoktam kifejezni, hisz ők értünk, nekünk dolgoznak:

- legyen ez a negyedévente megjelenő Hírlevél,
- az EKE levelezőlista,
- a honlap karbantartás,
- az Unitas üzemeltetése,
- a Névtár összeállításában és megjelentetésében résztvevő kollégák,
- számos, itt fel nem sorolt feladatban munkálkodók,

• és nem utolsó sorban az elnök-titkár-kamarás és 10 tagú elnökség munkája.

Ahogy sokszor a titkár munkája kézzel foghatatlan, úgy a 10 tagú elnökség munkája talán még láthatatlanabb. Csak egy példa: az EKE könyvtárai és munkatársai gyakorta találkoznak olyan rendelkezésekkel, törvényjavaslatokkal, amelyek az egyházi könyvtáraink jelenét és jövőjét egyaránt érintik. Ezek a rendeletek többnyire átmennek az elnökség kezén. Bár láthatatlan feladatot végeznek, de annál komolyabb és súlyosabb kérdésekben tesznek javaslatot, foglalnak állást. Miért hangsúlyozom mindezt? Azért, mert még mindig vannak olyan észrevételek, hogy ezt lehetett volna tenni, azt kellett volna meglépni, egyszerűen, elégedetlenségüknek adnak hangot. Ezzel nem szeretném azt az igényt és az elmúlt évek hiányosságait kisebbiteni, miszerint lehetett volna intenzívebb kapcsolat a tagkönyvtárak között, akár több *szakmai nap* vagy *Szomszédolás* által; bizony engem is nyomaszt. Ugyanakkor nem szabad az elvégzett munkát lekicsinyelni, nem szabad negligálva beszélünk róluk, előljáróinknak megválasztott kollégáink munkáját semmibe venni. Ez igaz a vezetésben résztvevőkre, elnökre-titkár-elnökségi tagra egyaránt, de igaz valamennyiünkre, akik jelenleg itt vagyunk, sőt azokra is, akik most nem képviseltetik magukat, vagy egyáltalán nem vesznek részt az EKE vérkeringésében. Sokan vannak, akik az elvégzett munkát nem becsülik – jó szándékkal így mondom: nem látják. Tőlük azt kérem, hogy akár van tisztségük, akár sem, álljanak be a munkálkodók sorába. Álljanak elő, és építő kritikáikkal, építő észrevételeikkel, de szeretettel tanácsolják az elnökséget. Azt kérem, hogy álljanak elő, s ajánlkozzanak a munkára. Azt ké-

rem, hogy legyenek kezdeményezők! Biztosan örömmel vesz az elnökség minden segítséget. Ugyanakkor, ha beállnak a sorba, akkor szembeesülni fognak azzal, hogy minden, amit az EKÉ-ért tesznek, vagy a munkahelyükön elvégzett munka, vagy szabadidejük rovására megy. A jelenleg szolgálatban állók ezt soha nem így élték meg, nem tették szavá. Attól azonban még nekünk, akik igényekkel és elvárásokkal vagyunk a tisztségviselők irányában, ezt tudnunk kell.

Újra meg szeretném ismételni az egyik idézett mondatot: *„...ez igazi csapatmunka. Olyan, amelyik úgy működik, hogy annyit kapunk belőle, amennyit beletevünk. Sokat tettünk bele, sokat adtunk egymásnak, és sokat kaptunk egymástól – és azt tapasztaltuk, hogy közben jön az áldás.”* Valóban érezzük az áldást?

Ezt az előző ciklus végén így fogalmaztam meg: Hogy egy közösség, adott esetben egyesületünk mennyit ér, merre tart, az attól is függ, hogy ki-ki mennyit és mit ad hozzá.

Egyik legkedvesebb filmem az 1924-es párizsi olimpiára készülődő és résztvevő angliai olimpikonokról szóló „*Tűzseke-rek*” című film. Ennek egyik főhőse a skót prédikátor, majd későbbi misszionárius. Neki mondja a következőket lelki vezetője: „Eric, krumpli hámozással is szolgálhatod az Urat, ha abban a tökéletességre törekszel. Ne érd be kevesebbel!” Igen, vannak, akik krumpli hámozásra születünk, s vannak, akik futásra. De mindnyájunknak van feladata, sőt kötelessége is abban a közösségben, ahová tartozunk. Ez a feladat lehet egy látványos kiadvány megszerkesztése, a közös-katalógussal járó sokirányú tennivaló, szakmai körökben való forgolódás, de lehet, hogy csak anynyi, hogy egy-egy felméréshez, kérdőív-

hez pontosan és időben szolgáltatunk adatokat, vagy pontosan teljesítjük a számlák átutalását.

Tehát amikor az EKE tevékenységét nézzük, és felmerül bennünk, hogy mit tehetnénk érte, hogy több és jobb legyen, kezdjük a legkisebb lépéssel. Így ekkor is együtt mondhatjuk Dáviddal: „Művem a Királynak szól!”

Röviden a magam munkájáról és forgo-lódásáról is szeretnék szót ejteni: **Legfőbb feladatomban az elnök – elnökség – felügyelő bizottság – és könyvtáraink, benne pedig a kollégák segítségét tartot-tam.** Így igyekeztem részt venni az el-nökséggel való együttgondolkodásban, biztosítani a szükséges adatok és infor-mációk kezelését, adott helyre és időben való eljuttatását.

Az EKÉ-re fordított időm javát

- a pályázatok,
- a közgyűlésre való előkészületek és
- a gazdasági ügyekkel való foglalatosság tette ki.

E tisztség révén többekkel kerülhettem személyes baráti, sőt testvéri kapcsolatba, s megláthattam az ő kedves lényüket, odaadó munkájukat. Hálás vagyok a sok kedves megszólításért, s köszönettel tar-tozom mindazon kollégák irányába, akik segítségükkel közös munkánkat és célja-inkat támogatták/támogatják. Nagy örö-möt okozott, amikor a kollégákkal levelet válthattunk – legyen az *hivatalos, segít-ségkérő*, vagy esetleg *személyes jellegű* megkeresés. Sok levelet írtam meg. **Ez volt a legkedvesebb, legszebb, hisz ezekben mindig a személyes kapcsola-taink épülhettek, mélyedhettek el.** S ilyen értelemben is igaz, hogy mi nem csak egy általános szakmai egyesület va-gyunk, hogy konferenciáinkat és találko-zásainkat a szakmán és esetleges azonos

vagy hasonló érdeklődésen és gondolkodáson túl **a lelkiség is jellemzi.** Így lehet igaz, hogy nevünk jelzője – „egyházi” – egyúttal egy minősítés is lehet: ami többek között abban mutatkozik meg, hogy nemcsak a földi úton igyekszünk egy irányt venni, de lelkiségünkben is van egy közös zsinórmértékünk. Számomra a sok munka és időleges teher mellett ezek a dolgok, az e mögött lévő személyek és az ebből létrejövő közösség tette örömmé az EKÉ-ben betöltött szerepemet. Számomra – szubjektíven – ezt jelenti az EKE. Ezért legyen **egyedül Istené a dicsőség!**

Végül szeretném megköszönni azt a sok támogatást, amit szeretetükkel, egy-egy

mosollyal, bátorítással, pozitív észrevétellel vagy tanáccsal kifejezésre juttattak. Egy-egy kedves gesztus észlelésével mindig könnyebb tovább lépni, folytatni az előttünk álló feladatot.

Kívánom, hogy mindig, mindnyájan így tudjunk egymás felé fordulni.

Ezt az örömet kívánom a soron következő elnök és titkár munkájára is, hogy tapasztalhassák és élhessék át a kollégák tevélegyes és szívbeli szeretetét. Így kívánom az EKÉ-re és a kollégákra egyen-egyenként és közösségileg is az Úr Isten áldását.

Köszönöm, hogy meghallgattak.

KAMARÁSI BESZÁMOLÓ

„Mindenek ékesen és jó renddel legyenek.” (1Kor 14,40)

Tisztelt Közgyűlés,
kedves Kollégák!

Az EKE könyvelését 2008 óta folyamatosan a Derzsi és Wernitzer Kft. végzi. A közgyűlési regisztrációkor kiosztott borítékban található Egyesülésünk 2012. évi pénzügyi beszámolója, mely az elmúlt évi pénzforgalmat tükrözi. A beszámolóból kitűnik, hogy az előző évben nem volt semmilyen extra bevételi forrás, illetve kiadás.

Bevételeinket a tagdíjak, pályázati és egyéni támogatások, a konferencia részvételi díjai és kamatbevételek tették ki. Az NCA átszervezése miatt elkerülte a figyelmünket a működési költségekre való pályázati lehetőség, így ebből sajnálattal kimaradtunk. (Csak zárójelben említjük meg, hogy félév alatt háromszor változott meg a nevük, s a február végi határidőt előrehozták december 11-re.)

Kiadási oldalunkon a legnagyobb tételt jelentik a nyári közgyűlés és konferencia költ-



segei, valamint az Unitas közös-katalógus fenntartása.

A 2013. évre megközelítően 5.137e Ft-ot hoztunk át. A mai nap 6.437e Ft van a számlánkon, azonban ez megtévesztő lehet, hisz mostani konferenciánk költségeit csak ezután teljesítjük. Végül egy örömet

szeretnék megosztani a kollégákkal. Az elmúlt években szinte minden alkalommal szomorúan jeleztem, hogy a határidőt nem tartjuk be, mindösszesen a tagkönyvtárak 30%-a fizet határidőre. Idén a tagdíjak 65%-a, a konferenciadíjak pedig szinte mind időben érkeztek meg. Örvendetesnek tartom ezt az odafigyelést!

Kérem a kamarási jelentés szíves elfogadását.

Orosz Anna – Berecz Ágnes
az Egyházi Könyvtárak Egyesülése
leköszönő titkára – kamarása

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK EGYESÜLÉSE 2013. ÉVI KÖZGYŰLÉSE ÉS KONFERENCIÁJA

Az EKE 2013-as közgyűlését és szakmai konferenciáját Pápán tartotta a Dunántúli Református Egyházkerület Gyűjteményeinek meghívására. Az első napon a közgyűlés szokásos napirendjei zajlottak: elnöki, kamarási és titkári beszámolók, amit a tisztújítás követett.

A szakmai konferenciára a második és harmadik napon került sor, az előadások témái azon kihívások köré csoportosultak, melyekkel a minőségi könyvtáraknak kell szembenézniük a 21. században. A rendezvény mottója ennek megfelelően: *Minősítsd könyvtáradat, vagy kérj meg más!*

Elsőként az OSZK osztályvezetője, **Moldován István** tartott előadást *E-könyvek, e-book olvasók a könyvtárban* címmel.

Mondandóját három gondolat köré csoportosította: 1. tartalom, 2. eszközök, formátumok, e-olvasás, 3. e-könyvek a könyvtárban.

Valamennyi könyvtár számára óriási kihívást jelent, hogy évszázados értékeket kell aktualizálni a digitális világban, melyek sokféle kiadványtípusban találhatók és még többféle a tartalmuk. A megőrzendő értékek keletkezési körülményei is különbözőek, részben hagyományos, részben digitális formában jöttek létre. Egyesek tartalmukat tekintve nyilvánosak, mások nem publikusak.

Európa egyes nagy könyvtárai már végzik ezt a munkát: elkezdődött a teljes *Vatikáni Könyvtár* digitalizálása, melynek eredményeként 256 kézirat már most is elérhető digitális formában.

A *Google* eddig kb. 15 millió könyvet digitalizált.

Magyarországon is vannak ilyen kezdeményezések, pl. a *Digitális Irodalmi Akadémia*, a *Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár*, a *Magyar Elektronikus Könyvtár*, de sok folyóirat is elérhető már digitális formában. Magyarországon 2012-ben kb. 2000 e-könyv volt elérhető, mostanra ezek száma 5000-re emelkedett. Az a tapasztalat, hogy az elektromos könyvek forgalmazása növeli az olvasási igényt.

Fontos, hogy mind a magánszemélyek, mind a könyvtárak rendelkezzenek könyvolvasó eszközökkel. Többféle eszköz használható a célra: PC, laptop, netbook, sőt az okostelefonok is.

Magyarországon ma a lakosság 63%-a internethasználó, ezek 45%-a okostelefont (is) használ, 9%-uk táblagépet, e-book olvasója mindössze 4%-nak van. Ma, 2013-ban hazánkban 150 000 e-book olvasó van használatban.

Nyugaton már van e-book kölcsönzés, a hazai bevezetés egyik feltétele, hogy a könyvtárak rendelkezzenek eszközparkkal és olyan könyvtárosokkal, akik ismerik az eszközök használatát. Másik feltétel, hogy kifejlesszük az országos elektronikus könyvkölcsönző rendszert, mert az e-könyvek kölcsönzését nem lehetséges egyedi szinten megoldani.

Nem kevésbé volt érdekesítő **Sándor Tibor** előadása, aki a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár osztályvezetője és a *Digitális és hagyományos képgyűjtemények kezelése és szolgáltatása* során szerzett tapasztalatait osztotta meg velünk.

Könyvtárainkba - elsősorban hagyatékok révén - nagyszámú fotóanyag kerül, mindenekelőtt az analóg fényképek megőrzése és szakszerű kezelése jelent számunkra kihívást. Ezeknek a *tartalmi feldolgozása és szakszerű tárolása* ugyanis muzeológusi ismereteket is feltételez, ellenkező esetben egyrészt értéktelen a kép, másrészt nemcsak jelentős mértékben károsodik, de akár teljesen meg is semmisülhet. A tartalmi feldolgozás során ki kell térni a kép minden egyes részletére és a keletkezés körülményeire is (kit-mit ábrázol, ki, mikor, milyen célból készítette. A képen lévő személyek társadalmi helyzete, az ábrázolt esemény részletes leírása, mikor, hogyan cserélt gazdát a fotó, stb.). Minden egyes leírásnál szükség van a múzeumi tárgyakéhoz hasonló részletességű leírásra. Fontos, hogy ezek a leírások könyvtári adatbázisba is integrálhatók legyenek. A tárolás tekintetében nagyon fontos, hogy milyen fényviszonyok között tartjuk őket, milyen a levegő optimális hőmérséklete és páratartalma, milyen anyagból készüljön a csomagolás vagy a tároló szekrény annak érdekében, hogy gyűjteményünk a lehető legkisebb károsodásnak legyen kitéve. Az sem mindegy, hogy a nyilvántartásba vétel során hogyan, milyen eszközzel rögzítjük a fotóra annak leltári számát.

Ezeket a képeket célszerű digitalizálni, így már együtt kezelhetők az eleve digitálisan készült képekkel. Különösen fontos, hogy minden digitális képről legyen mesterpéldányunk és hogy az archiválás 2 példányban történjen, két egymástól távol eső adathordozón és két külön szerveren.

Nagyon fontos a képek tárgyszavazása és a hozzáférés biztosítása. Ez internetes közösségi portálokon is történhet, mert előfordulhat, hogy valakik felismerik a

képet, a képen látható személyeket és segítségükkel tovább bővíthetők ismereteink a fotóról.

A minőségi könyvtári munkáról közvetlen információk birtokába is juthattunk, mert *Tőzsér Istvánné Géczy Andrea*, az egri Bródy Sándor Könyvtár igazgatója azon tapasztalatairól tájékoztatta a jelenlévőket, hogy az általa vezetett közkönyvtár 2013. január 22-én hogyan jutott a *Minősített könyvtár* cím birtokába.

Stratégiájuknak legfőbb elemei a *használatközpontúság, a változások gyors követése, a szolgáltatások megújítása, új szolgáltatások bevezetése, a partnerekkel való szoros együttműködés.*

Mindezekhez fontos a *folyamatos képzés, a továbbképzés, az informatikai fejlesztés és a legkorszerűbb állománygyarapítás, állománygondozás.*

Az intézmény 100 db számítógéppel rendelkezik, teljes körű számítógépes adatbázissal, elektronikus könyvtárral, számos internetes szolgáltatással, zene-műtárral. Hangsúlyt helyeznek az olvasók, a felhasználók képzésére is.

Igényes könyvtári rendezvényeikkel felkeresik az olvasókat, sok esetben helyszínre mennek (Pláza Könyvtár, Gárdonyi pontok, ahonnan szabadon elvihetők a könyvek, alkalmi rendezvények, stb.).

Arculatukat a fenntartó megyei jogú város arculatához igazítva alakították ki, ebből rögtön kitűnik, hogy a könyvtár Eger város intézménye.

Rendkívül izgalmas és érdekfeszítő volt *Fehér Miklós*, az OSZK munkatársának, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnökének előadása a *21. századi kihívások a könyvtárakban* címmel.

Az előadó hangsúlyozta, hogy a felkészülésben nagy segítségére volt *Ásványi*

Ilona írása, melynek címe: *Töprengések az egyházi könyvtárak sorsáról.*

Mondandójának mottója sajátos módon az előadás végén fogalmazódott meg:

Üzenet – Hír – Evangélium:

„Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Isten ajkáról való”. (Mt. 4, 4)

A 20. században keletkezett, ám a 21. század elején megoldandó nem csekély számú feladat nehéz helyzet elé állított bennünket, a digitalizáció, az új típusú dokumentumok befogadása, használata, a 24 órás hozzáférés, a személyre szabott szolgáltatások biztosítása, a felhasználó központúság és a minőség biztosítása a legsürgetőbb feladataink közé tartoznak. Az egyházi könyvtárak különösen nehéz helyzetben vannak, hiszen az 1948/49-es politikai fordulat jócskán visszavetette őket a fejlődésben, és jelentősen csorbította tekintélyüket is.

Azóta is alacsony az olvasók és a kölcsönzések száma, szerény a gyarapodás, mondhatni: könyvmúzeumokká degradálódtak.

Felmerül az a kérdés is, hogy milyen a fenntartók viszonya ezekhez az intézményekhez, értéknek vagy tehernek tekintik könyvtáraikat, megítélésük szerint mire használható egy-egy ilyen intézmény? Sokat mondó az a körülmény, hogy az alkalmazottak száma 4,17 fő/könyvtár, ami erősen behatárolja lehetőségeinket és jelzi nemcsak az egyházon belüli, de a társadalmi életben elfoglalt helyünket is.

Azért vannak kitérési pontok is: *az egyházi könyvtár lehet a közösségépítés színtere és szolgálhatja a fenntartó sikerességét.*

Ehhez szükséges a partnerekkel való együttműködés, a küldetéstudat megfogalmazása, a jó honlap és arculat kialakí-

tása. Tudomásul kell venni, hogy a szolgáltatás a pultról áthelyeződött a világhálóra.

Záró szavaiban a Magyar Könyvtárosok Egyesülete nevében Fehér Miklós partnerséget ajánlott az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének.

Dippold Péter, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár igazgatója arról tartott előadást, hogy a gazdasági nehézségek, a válság körülményei között hogyan lehet a szükségből erényt kovácsolni. Erre nemcsak saját intézményét hozta föl példaként, hanem a közelmúltban tett hollandiai tanulmányútját is, hiszen Európa-szerte küzdenek a *pénzügyi megszorítások, a létszámcsökkentés és szolgáltatások szűkülésének* problémájával.

Mindehhez társulnak olyan nehézségek is, hogy a köztudatban egyre erősebben terjed az a vélemény, hogy *a könyvtárakra nincs is szükség, a nyomtatott könyvek ideje lejárt, és hogy az internet mindent el fog nyelni.*

A válságnak tényleg vannak számszerűsíthető jelei: *stagnál a regisztrált használók, csökken a kölcsönzések és a személyes használók száma, ezzel szemben nő a távhasználók tábora.*

Ezek után ismertette azokat a technikákat, melyek segítségével a fiatal korosztályokat be lehet csalogatni a könyvtárba és mindenki számára vonzóvá lehet tenni az intézményt. Ennek érdekében nem kell félni attól sem, hogy adott esetben egy könyvtár külső megjelenésében is teljes változáson menjen keresztül.

A jövő lehetőségeit az *e-könyvek kölcsönzésében, a táv-ügyintézésben, a tartalmak távoli elérésében és a folyamatos használóképzésben* látta.

Véleménye szerint *megtakarítási lehetőségek az átszervezésben, a felszabaduló*

munkahelyek be nem töltésében, az automatikus beléptető rendszerekben, a környezetbarát, energiatakarékos épületek használatában, a kis tagkönyvtárak megszüntetésében, a többfunkciós épületekben rejlenek.

A nap utolsó előadása **Böczy Gabriella** nevéhez fűződött, aki az InnovART Grafikai stúdió munkatársa és előadásában a *könyvtári brand* (márka) kialakításával foglalkozott. Mondanivalóját négy kérdés köré építette fel: 1. Mi a brand? 2. Mi a brandépítés? 3. Miért van rá szükség a könyvtárakban? 4. Melyek a brandépítés eszközei?

Ennek szükségességét és hasznosságát példákkal is illusztrálta, olyan márkanevekkel, melyek valójában lehangolták a piacot: ha ceruzát említ valaki, rögtön a Rotring, ha tetőcseréről van szó a Bramac, ha fűrészt említenek a Stihl jut eszünkbe. Ezek az asszociációk a sikeres *brandépítés* eredményei.

Ennek megvalósításához *tudatosságra, tervezésre, jó kommunikációra és kreativitásra* van szükségünk. Mi is versenyben vagyunk ugyanis a kultúra piacán. Nem nélkülözhetjük *hírnevünk gondozását, és használóink feltétlen bizalmát.*

A *brandépítés* lehetőségei: a jó arculat, a jó honlap és a PR. Az egységes arculat nélkülözhetetlen elemei a logó, a színvilág, a tipográfia, a stílus, de akár a hang, az illat is ide sorolhatók. Az arculat hordozói lehetnek egyebek mellett a berendezés, a névjegy, az olvasójegy, a levélpapír, a boríték, az eligazító táblák.

A harmadik, szakmai nap előadásai sem voltak kevésbé érdekesek és tanulságosak.

Elősként **Bajági Rita** előadását hallottuk, aki az MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport tagja. Előadá-

sának címe: *1800 előtti ima-, énekes-és prédikációs könyvek kutatása és az egyházi könyvtárak szerepe.*

Elmondta, hogy *Szelestei Nagy László* vezetésével a Lelkiségtörténeti Konferenciák keretében jött létre az a kutatócsoport, melynek neve Lelkiségtörténeti Műhely, és amely közös keresztyén alapokra helyezett kutatási program. Munkájukban hatalmas szerep jut az egyházi könyvtárakban való kutatásnak, hiszen forrásaik jó része ezekben a könyvtárakban található meg. Egyelőre nincs lehetőség arra, hogy teljes ima-és énekszövegeket dolgozzanak fel, csupán az incipitet (vagyis a szöveg kezdő szavait) tudják fölvenni. Emiatt digitalizálni sem tudják a szövegeket, de olyan adatbázist hoznak létre, melynek segítségével az egyes szövegek akár tucatnyi adat alapján azonosíthatók és az anyag a későbbiek során a teljes szöveggel, új adatokkal bővíthető és így majd a teljes szövegek digitalizálására is sor kerülhet. A kutatás eredményei részben külső érdeklődők számára is elérhetőek.

A következőkben intézményeink arculatának kialakulása volt a téma.

Török Beáta, a *Sapientia Szerzetesi Főiskola Könyvtárának* vezetője bemutatta könyvtárunk arculatát, amely illeszkedik magának a főiskolának az (egyébként nagyon jól felépített) arculatához. Nem járunk messze az igazságtól, ha azt állítjuk, hogy tagkönyvtáraink közül a Sapientia Könyvtár rendelkezik a legjobban felépített, legtudatosabban megtervezett arculattal, amely akár illusztrációként is szolgálhatott volna Böczy Gabriella brandépítésről szóló előadásához. Itt valóban tetten érhető a tudatosság, a tervezés, a jó kommunikáció, a kreativitás és a PR tevékenység.

Köntös László, dunántúli főjegyző, a *Pápai Református Gyűjtemények* igazgatója ugyanazokról a nehézségekről számolt be a *gyűjtemények arculattervezésének* bemutatása során, melyekkel intézményeink legtöbbje küzd: nem tudjuk, hogy hol a helyünk az egyház(ak) intézményhálózatában.

A hagyományos református kollégiumok nem diákszállást és nem iskolát jelentettek és jelentenek, hanem olyan intézményi közösséget, melynek részese a teológiai főiskola, a gimnázium és a közgyűjtemények egyaránt. De milyen helyet foglalunk el fenntartóink értékrendjében? Hogyan tudunk sajátos arculatot létrehozni abban a helyzetben, amikor az egyházi intézmények sorában csak a sokadik helyen állunk? Az iskolák számának növekedésével egyre lejjebb csúszunk a „ranglétrán”. A könyvtár – levéltár – múzeum közös intézményi keretekben való működtetése sem kedvez a közgyűjteményeknek a brandépítésben.

A Pápai Református Gyűjtemények új logója, mely jól kifejezi azok működési területét és egyházi jellegét, nem illeszkedik azonban a Kollégium egészének arculatához, így próbálva jelezni egyfajta elkülönülését.

A konferencia szakmai napján a hagyományoknak megfelelően ismét bemutatott két könyvtár.

Tanászi Árpád a *Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek Nagykönyvtárát* mutatta be. A könyvtár egyidős a kollégiummal (1531). 1658 után a kollégiumi könyvvállomány kiegészült a Rákóczi-család könyvtárával. A könyvtár virágkoraként emlegethetjük ezt az időszakot, hiszen fenntartói – a fejedelmi család tagjai, akiknek szívügyük volt a könyvgyűjtés és a könyvkiadás, és

legjelentősebb támogatói – akartak, és tudtak áldozni rá. Már azelőtt is évente támogatták az iskolai könyvtárat pénzzel és könyvekkel, hogy III. Rákóczi Zsigmond a kollégiumra hagyta volna azt a gyűjteményt, amivel az iskolának európai szintű könyvtára lett. Korábban apja –I. Rákóczi György – külön termet építtetett a kollégiumi könyveknek. Nem véletlen az, hogy Sárospatakat a tanulni vágyó nemes ifjak látogatták első sorban. A külföldi egyetemeket járó diákok pedig megteremtették azt a századokon át érvényesülő hagyományt, hogy hazatérve könyveket hoztak régi iskolájuknak. A Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtára közel 400.000 kötetes könyvanyagát egyéb gyűjtemények egészítik ki, amelyekkel együtt az állománya jóval meghaladja a félmillió könyvtári egységet. Ez a könyvtár európai uniós forrásból sikeresen megújult, és a közelmúltban gyarapodott is: a II. világháború végén jóvátétel gyanánt egy 173 művet tartalmazó pataki gyűjteményt vittek a Szovjetunióba az orosz csapatok (ezek közül 134 Nyizsnyij Novgorod könyvtárának nyilvántartásába került), aminek egy részét a magyar állam 2006-ban visszavásárolta, így azok 61 év után visszatérhettek eredeti helyükre, a Nagykönyvtárba.

Befejezésül **Berecz Ágnes** és **Orosz Anna** tartottak előadást a *Ráday Könyvtár 2013-ban esedékes évfordulóiról*.

300 éve született **Ráday Gedeon**, a könyvtár alapítója, névadója, és 100 éve **Benda Kálmán**, a gyűjtemény egykori igazgatója. Ezeknek az évfordulóknak a megünneplése a gyűjteménynek otthont adó épületrész felújításával esik egybe.

Gróf Ráday Gedeon költő, műfordító, politikus, a magyarországi felvilágosodás

előkészítője, egyik vezéregyénisége volt. Kb. 6500 műből álló könyvtárát, amely számos könyvritkaságot is tartalmazott, 1861-ben családja eladta Török Pál püspöknek, illetve a Dunamelléki Református Egyháznak. Ez a könyvtár ma a Ráday Gyűjtemény legszámottevőbb része.

Benda Kálmán Széchenyi díjas történész, levéltáros, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja volt, aki előbb a Ráday Gyűjtemény levéltárosa, később

igazgatója lett. A diktatúra éveiben súlyos mellőztetést és elhallgattatást kellett elszenvednie. Igazi történelmi rehabilitációjára csak a rendszerváltás környékén került sor. A tudós történész könyvtárát a Ráday Gyűjtemény örökölte, ennek ünneplésére is az évforduló kapcsán került sor.

Löffler Erzsébet
Egri Főegyházmezei Könyvtár



TISZTELETBELI TAGJAINK

Az idei pápai közgyűlésünkön új tagkönyvtárat nem köszönthettünk, de annál nagyobb örömmel és szeretettel gratuláltunk három kedves Kollégának, akik évek óta szoros kapcsolat fűz az EKÉ-hez és immár mint tiszteletbeli tagok tartoznak az Egyesüléshez. Az alábbi oldalakon az ő bemutatkozásukat olvashatjuk.

Az EKE tiszteletbeli tagja

Rozsondai Béláné Kolauch Marianne

1968-ban diplomáztam az ELTE Bölcsészettudományi Karán latin-könyvtár szakon. Óraadó tanárom volt későbbi első főnököm, Csapodi Csaba, a Corvina-kutató, az MTA Könyvtára Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye akkori vezetője. Ő hívott ötödéves koromban gyakorlatra osztályára 1967 őszén. 1969. január 1-től 2010. december 31-ig napra 42 évet dolgoztam az Akadémia palotájában, ezen a csodálatos osztályon, s mint vezetője mentem nyugdíjba. 2011. március 15-én a köztársasági elnök a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével tüntetett ki. 1976-ban bölcsészdoktori szigorlatot tet-

tem, 1985-ben kandidátusi értekezésemet védtem meg. Mintegy 130 publikációm van, közel fele idegen nyelvű. 1982 óta mint oktató részt vettem az ELTE BTK posztgraduális képzésében, valamint a Képzőművészeti Egyetemen a könyv- és papírestaurátor képzésben 2011-ig.



Pályám során több egyházi kezelésben álló könyvtárban kutattam hosszabb-rövidebb ideig. Kalocsán Boros István ellentmondást

nem tűrő, persze az érseki könyvtár érdekeit képviselő felkérésére az ott őrzött kötetes kéziratokat, majd az ősnymtatvány-állomány kétharmadát néztem át kötetstörténeti szempontból. Ez utóbbiról dolgoza-

tot írtam a „Fülöp Géza emlékkönyv”-be (1999) *A Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár ősnymtatványainak kötéséről* címmel. De természetesen kutattam Pannonhalmán és Debrecenben többször is. Pannonhalma különösen közel áll a szívemhez. Az esztergomi Bibliotheca kódexei és ősnymtatványai kötését is vizsgáltam több részletben, s jelenleg részt veszek a Fragmenta codicum (OSZK) kutatócsoport ott végzett munkájában. Emlékezetesek győri, soproni, pápai könyvtári látogatásaim, kutatásaim. A Székesfehérvári Püspöki Könyvtár régi könyvei kötéseinek meghatározásában közreműködtem.

A Ráday Könyvtárban éveken át voltam OTKA-pályázati témavezető. Tartottam egy-egy előadást budapesti EKE-üléseken, s négyszer vettem részt vidéki közgyűlésen: 2002-ben Pannonhalmán, 2003-ban Sárospatakon, 2007-ben Szombathelyen, s az idén, 2013-ban Pápan.

A legvonzóbbnak az EKE ökumenikus jellegét érzem. Főleg, mert szakmai kérdésekben közös álláspontot sikerül kialakítaniuk, és mert együtt kell képviselni érdekeiket az állam időnként őket mostoháiban kezelő intézkedéseivel szemben. Az e könyvtárakban őrzött kulturális javak, könyv, kézirat és egyéb dokumentum értéke a nagykönyvtárakéval vetekszik, s kezelésük, megőrzésük, feldolgozásuk, feltárásuk éppannyira fontos és össznemzeti feladat, mint az állami nagykönyvtárakban. Külön említést érdemelnek azok az iskolai könyvtárak, amelyek egyházi kézben vannak. Könyveik, könyvtáruk története a magyar művelődéstörténet egy speciális ágát jelenti. Az is jó, hogy a közgyűlések ma már a határon túli egyházi könyvtárosokkal való találkozáásra is alkalmat kínálnak.

Szívesen emlékszem a sárospataki közgyűlésre, amelynek ideje egybeesett a Rákóczi-évvvel. Nyilván nem véletlenül szervezték akkor éppen oda az EKE összejövetelét. Kassára nem olyan nehéz eljutni, azóta is jártunk ott, de Borsiban akkor voltam először. Rossz állapotban leledzett akkor a kastély, az ember szíve összeszorult a láttára. Helyreállítása lassan halad. Gönc és Vizsoly meglátogatása ismételten is örömmel tölti el az embert. Micsoda szellemi műhelyek voltak a 16. század végén a ma az ország szélére jutott kis helyek! Szombathelyen az ember – különösen, ha latinszakos volt – a római birodalomban érezheti magát. Egyszerre érinti meg a pogány ókor szele és a korai kereszténység hősies áramlata. Nagyon tetszett a romkerti séta, a Szent Márton templom és a hozzá fűződő emlékeket őrző központ. Szent Quirinus – Márton mellett a másik pannóniai szent – Siscia püspök-vértanújának alakja a szombathelyi együttlét alkalmával vált számomra hangsúlyosabbá.

Nagyon szép emlék marad az idei pápai EKE közgyűlés. Mindig jól érzem magam ebben a körben. Nagy megtiszteltetés volt számomra a tiszteletbeli taggá választás. Köszönöm a vezetőségnek, a kollégáknak, barátoknak, azoknak, akik engem közelebből ismernek, s erre méltónak találtak.

Nyugdíjasként is vannak még feladataim, megírandó munkák. A magyar könyvkötéstörténetet kellene megírnom, mármint amennyit tudok róla. Az Akadémia Könyvtárának ősnymtatványait, az ország második legnagyobb 1500 előtti könyvgyűjteményét katalogizáltuk és internetre vittük férjemmel. A katalógus most 2013 őszén nyomtatott formában

angolul fog megjelenni az Argumentum Kiadó gondozásában.

1967-ben mentem férjhez. Férjem evangélikus. A keresztyény egység, az ökuméné hívei vagyunk. Ő akkor az ELTE Fizikai-Kémiai Tanszékén volt oktató, később egy akadémiai és egyetemi kutatócsoportban a molekulák szerkezetével foglalkozott, s a kezdetektől fogva alkalmazta és írta a számítógépes programokat.

Nyugdíjazása után kértem, hogy segítsen a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteményében a számítógépes munkára történő átállásban. 13 évig dolgozott az Akadémia Könyvtárában, kitanulta a „régikönyves” szakma idevágó részeit, s így tudtuk az ALEPH-rendszert a kéziratos hagyatékok és a régi könyvek katalógizálására adaptálni, és azok gépi feldolgozását elindítani.

Az EKE tiszteletbeli tagjai Pécsről Boda Miklósné Dr. Szepes Zsuzsanna és Boda Miklós

Zsuzsa, 2012-ig a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola könyvtárosa, írja: „**Apostolok iskolája**” – e névvel illették a papnövédek, és nem is csak egymás közt, a pécsi Szemináriumot, amint ezt – közvetve – az alábbi sorok is bizonyítják: **„Apostolszobrok állnak Szemináriumunk udvarán. Valamikor a Székesegyház homlokzatát ékesítették. Akkor az egész egyházmegyéhez szóltak, hiszen az egész egyházmegye büszkeségét díszítették. Elérhetetlen magasságból prédikáltak Istenről, Egyházzól, hitről. Ma udvarunkon állnak, mint vonzó példák.”**

A Pécsi Egyházmegyében a török hódoltság után fél évszázaddal létesült papnevelő intézet. A Szeminárium alapkövét 1742. június 4-én Berényi Zsigmond püspök helyezte el. Felszentelésére 1746. szeptember 4-én került sor. 1950-ig eredeti helyén, a patinás Papnövelde utcai épületben működött, melyet 1951 augusztusában át kellett adni állami iskola céljára. A viharos történések következtében a kispapok már a Püspökségen laktak, ott is tanultak, majd át kellett költözniük Győrbe, s 1991-ig a Győri Római Katolikus Hittudományi Főiskolán folytatták tanul-

mányaikat. 1989-ben Mayer Mihály püspök úr „zahahívta” őket. Az 1991/1992-es tanévet már Péccett kezdték, a Püspökségen, majd 1992 februárjában átköltözhettek a Dunántúli Napló volt szerkesztőségének Hunyadi út 11. szám alatti épületébe, melyet megkapott az egyházmegye. Az 1991-ben induló Pécsi Hittudományi Főiskola és Papnevelő Intézet jogutódja az állam által 1949-ben feloszlott Szemináriumnak. Mintegy negyven év kényszerszünet után, szerény körülmények közt, de városunkban folytatódott a teológiai képzés és papnevelés.

Egyetlen, Salgó-palcokkal „bélelt” kis szobából állt az ekkori könyvtár. Itt kellett elhelyezni a jórészt hagyatékokból, illetve ajándék-köteteből álló, de új beszerzéssel is gyarapodó állományt. Egy e célra kijelölt kispap látta el a könyvtárosi feladatokat. Én az 1990-es évek második felében ismerkedtem meg a könyvtár helyzetével, problémáival. Munkahelyemről, az Egyetemi Könyvtárból kéretlenül is átjártam a velünk úgyszólván szomszédos intézménybe. Prefektus úr a szívén



viselte a bibliotéka sorsát, s bár ügyeskednem kellett a „főhivatású munkaidőn” túli órákkal, lassacskán, de elindult a mind jobban érzékelhető fejlődés, kezdtem értelmét és eredményét látni az önként, minden ellenszolgáltatás nélkül végzett munkának. A könyvtár ekkoriban még nem volt önálló szervezeti egység, de 1997-ben már a nyilvános könyvtárak jegyzékén is szerepelhetett. A körülmények úgy alakultak, hogy magam is mondhatni főhivatású egyházi könyvtáros lettem, s megtapasztalhattam azt is, hogy mit jelent az egyszemélyes könyvtári „állapot”. Feladat, tennivaló rengeteg volt.

Igyekeztem mindent megtenni azért, hogy az intézménynek az alapfunkciókat jól ellátó, a használók igényeit minél teljesebben kielégítő könyvesháza legyen.

Amikor Ásványi Ilona „rám talált” Pannonhalmáról, még csak sejtettem, mintsem tudtam, hogy „létezik” egy olyan szervezet, olyan könyvtári „egyesülés”, melyet a magukénak tudhatnak az egyházi könyvtárak és könyvtárosok egyaránt. Aztán világossá vált, hogy ebben helye van Pécsnek is. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülésével való kapcsolat nagy ajándék, „jó hír” volt, mert a szakmai-módszertani segítségnyújtás olyan forrását nyitotta meg számomra, amelyben korábban nem lehetett részem. Az EKE révén egyre több kollégával és könyvtárral köthettem ismeretséget. 2001-ben, Debrecenben vettem részt először Egyesülésünk közgyűlésén, illetve szakmai konferenciá-

ján. A tartalmas program, a személyes találkozások meghittsége, az egymás problémáira nyitott, szakmai együttműködésre ösztönző légkör a szó igazi értelmében megérintett, s így volt ez a további években is.

Korlátozottan nyilvános (szemináriumi) könyvtárunk 2000 szeptemberében búcsút mondhatott a Hunyadi úti szűkösségnek, és immáron a Főiskola Papnövelde utcai főépületében folytathatta működését egy földszinti előadóteremben és egy emeleti tanteremben. Mindez már megteremtette a nyilvános könyvtári működés alapfeltételeit. Az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ s az EKE segítségével és koordinálásával elindulhatott a gyűjtemény számítógépes feldolgozása, az ORBIS program alkalmazásával. Szólnom kell Broczky István végtelen türelméről és segítő hozzáállásáról, mely hatalmas előrelépést jelentett a könyvtár számára. A tudományos konferenciák és szakmai napok tartalmas programjából is nagyon sokat tanultunk.

2005. szeptember 10-én vehette birtokba jelenlegi, a főiskola rangjához valóban méltó otthonát a könyvtár; a teljes belső felújítást a Püspökség 47,1 millió Ft-os pályázati támogatása tette lehetővé. A könyvtár immáron „kétszemélyes”, s bár volna még helye a működési feltételek további javításához szükséges támogatásoknak, 2011-ben már nem kellett szegyenkeznünk, amikor fogadtuk az EKE pécsi vándorgyűlésének résztvevőit.

Miklós, a Csorba Győző Könyvtár címzetes igazgatója, írja:

Zsuzsa nagyon szerény volt, mert egy szóval sem említette, hogy közel negyven éves egyetemi könyvtári működése során, mint az olvasószolgálati osztály vezetője, nagyon sokat tett a könyvtár különgyűjteményét képező püspöki

könyvtár megismeréséért. Doktori disszertációjának és további publikációinak a középpontjában is a „Klimó Könyv-



tár” állt, illetve a könyvtár prefektusa, Koller József prépost, egyháztörténész könyvtári tevékenysége. Nem említette azt sem, hogy a nyugdíjba vonulását követő évben a könyvtár tanszék vezetője volt a kaposvári főiskolán, heti kétszeri odautazással, de a közbeeső napokon ekkor is a pécsi főiskola könyvtárába „járt át”.

1961-ben, úgyszólván Zsuzsával egyidejűleg lettem a Pécsi Egyetemi Könyvtár tudományosnak nevezett munkatársa. Másfél évtized elteltével jórészt anyagi megfontolásból (két gyermekünk volt már ekkor és készülődött a harmadik) állást változtattam. Előbb dokumentátor-kiadványszerkesztő voltam a megyei pályaválasztási intézetben, majd könyvtári és levéltári referens a megyei művelődési osztályon, mígnem „igazi” könyvtáros lehettem újra. 1987-ben ugyanis a Baranya Megyei (a mai Csorba Győző) Könyvtár, „fogadott magába”, melynek tudományos titkára, igazgatóhelyettese, majd címzetes igazgatója lettem, 2003-tól pedig nyugdíjasa.

Persze továbbra sem hagytak nyugton bizonyos, általam korábban is kutatógott témák. Már az 1970-es évek első felében elvégeztem az egykori püspöki könyvtár könyveiben található tulajdonosi és egyéb bejegyzések, nyomtatott tulajdonjegyek gyűjtését. Részeredményeket (Oláh Miklós, Mossóczy Zakariás, Nádasy Ferenc országbíró és mások tulajdonában volt kötetek) még egyetemi könyvtárosként sikerült publikálnom. Miután közvetlen kapcsolat megszakadt a Klimó Könyvtárral, a továbbiakban a középkori pécsi egyetemmel, III. János pécsi püspök, alias Janus Pannonius életének és életművének olasz vonatkozásaival foglalkoztam elsősorban. Publikációim is eb-

ben a tárgykörben születtek. Ennek – és az Irodalomtudományi Intézet javaslatának – köszönhetően öt-öt hónapot tölthettem Olaszországban kutatási ösztöndíjjal, 1984-ben, majd 1989-ben.

Igyekeztem bekapcsolódni a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 1974-ben alakult területi szervezetének a munkájába, titkárát a megalakulást követő években Szepes Zsuzsannának hívták, s a későbbiekben magam is titkára, három ciklusban elnöke voltam az MKE Pécsi és Baranyai Szervezetének. Nagy ajándék, nagy élmény volt számomra, hogy Zsuzsa révén találkozhattam az Egyesülés mondhatni semmihez sem hasonlítható szellemiségű közösségével, vezetőivel és a tagkönyvtárak különbözőségükben is „egy irányba húzó” képviselőivel. A kalocsai-kecskeméti közgyűlésen már ott lehettem Zsuzsával, és a következő években is megadatott nekünk ez a kivételes élmény. (Egyedül Csurgót voltunk kénytelenek „kihagyni”.) Nekem végtelenül sokat adott Gyulafehérvár, mert végre „eredetiben” is megcsodálhattam a reneszánsz építészet erdélyi remekét, a Lásza János által építtetett kápolnát. (Ennek előtte csak a sírkövét láthattam a magyarok templomának is nevezett Santo Stefano Rotondóban, Rómában.)

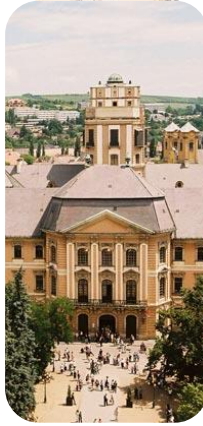
Erőm szerint igyekeztem hasznossá tenni magamat, lévén rendszeresen kiállító fotós, mindenekelőtt a közgyűlések és szakmai konferenciák eseményeinek a megörökítésével. Eleinte papírképsorozatokot küldtem a mindenkori vezetőségnek, ma már „lemezen” továbbítom az eredményt. És immár a tiszteletbeli tagság megtisztelő címével felruházva várom, Zsuzsával együtt várjuk a soros élményt, a következő közgyűlést.

SZEMÉLYESEN...

MKE 45.Vándorgyűlés, Eger

Amikor könyvtárunk küldetését próbálom definiálni, mindenekelőtt abból a tényből indulok ki, hogy a főiskola könyvtára **felsőoktatási szakkönyvtár**. Megkerülhetetlen egysége egy nagyobb intézménynek, a Főiskolának, amellyel összhangban, annak céljait és törekvéseit figyelembe véve szervezi munkáját és megoldásokat keres az állandóan változó új feladatokra. Nem hagyható figyelmen kívül azonban az sem, miszerint egy még nagyobb rendszernek, határon belül és túl is részei vagyunk: ez az a könyvtári rendszer, amely folyamatosan reflektál saját helyzetére, keresi az egyre szaporodó kihívásokra a válaszokat és éppen így, azáltal, hogy megoldásokat kínál az egyre gyorsuló világban próbál meg „jelen lenni” a társadalomban.

2013 júliusában részt vettem az MKE 45.Vándorgyűlésén Egerben. Meghatározó élmény volt számomra annak az ismeretnek az egyre erősebb érvényesülése és elmélyítése: milyen fontos, hogy mi, magyarországi könyvtárak megtaláljuk helyünket, szerepünket és ezzel együtt a jövőnket is. A vendégek fogadása, a szervezés lendületessége, az előadások infrastrukturális háttere, rendezettsége valóban egy olyan konferencián való részvételt biztosított, amire büszkék lehetnek a szervező kollégák, mi pedig, akik „befogadóként” vettünk részt azt is tudatosíthattuk, hogy jó irányban haladunk. Az MKE szekciói, a Mokka Fórum 12 hely-



színen, párhuzamosan kínáltak színes programokat. Néhány cím az elhangzott előadásokból: „Az „enyém, tiéd, miénk” kérdéskör érvényesülése az elektronikus dokumentumok körében (Dr. Tószegi Zsuzsanna, Műszaki Szekció), *Esélyteremtés – (újra)szervezett formában – a KSZR egy soktelepüléses megye gyakorlatában* (Venyigéné Makrányi Margit, Olvasószolgálati Szekció), *Nyílt hozzáférés: a tudományos közlés jövője?* (Prof.

Dr. Makara B. Gábor, Társadalomtudományi Szekció), *Meta és adat, avagy a repozitóriumok minősítésének követelményei* (Holl András, Tudományos és Szakkönyvtári Szekció), *Mi újság a MOKKA háza táján? Megújult az országos dokumentumellátási rendszer* (Bánkeszi Katalin, Dr. Koltay Klára, Sándor Ákos, Mokka Fórum). Párbeszéd indult a könyvtári stratégia 2014-2020 közötti megfogalmazásáról, a dokumentumtervezettel azóta már több fórumon is találkozhattak a kollégák.

A több mint 600 fő részvételével zajló összejövetel valóban fontos, éves találkozója a szakmának, állomása az együtt gondolkodásnak, fóruma a lehetőségekről, problémákról folytatott beszélgetéseknek. Örülök, hogy vállaltam a nyári melegben az egri kirándulást. A találkozóról további információ <http://vandor-gyules-eger.ektf.hu/> címen szerezhető.

Török Beáta
Sapientia Szerzetesi Hittudományi
Főiskola Könyvtára

SZAKMAI ÚTON, KASSÁN

Június első hetében az Erasmus ösztöndíjprogram segítségével a Rózsashegyi Katolikus Egyetem Kassai Teológiai Kar Könyvtárában jártam. Intézményeink szakmai kapcsolatot ápolnak, ennek segítségével ismerkedhettem meg a gyűjteménnyel. Két, különálló gyűjteményt ismertem meg. Az első, amelyet láttam a muzeális állomány. Püspöki tulajdonban van, és a püspökök által gyűjtött köteteket tartalmazza. Pályázati forrásból indult el a feldolgozása, katalogizálása, a bejegyzések rögzítése. Nagysága több mint 60 ezer kötet, elsősorban a 16-18. századból. A gyűjtemény nyelvi megoszlása szerint: latin, német, magyar, de megtalálhatók az olasz, angol, francia, a héber és az arab nyelvű dokumentumok is. A kötetek jól mutatják a püspökök érdeklődését, olvasáskultúráját. A teológiai és filozófiai művek mellett művészeti, építészeti témájú könyvekkel is találkozhatunk. Bubics Zsigmond (1821-1907) egyike a püspököknek, aki sok, értékes kötetet gyűjtött. Külföldi megbízottja Isztambulban vásárolta számára a dokumentumokat, de akár New Yorkba is eljutott. Ebből a gyűjteményből láthattam egy 1563-ban megjelent kötetet, amely kódexlapba van belekötve. Ugyancsak megmutattak a kollegák egy 1600-as évekből származó nagyon megrongálódott dokumentumot. Nagyon ritka görög-katolikus liturgikus kötet egy példányáról van szó, amelyből



A muzeális állomány



Olaszóterem

valóban nem létezik sok példány, ugyanis a történelem egy adott időszakában megpróbálták az összes ilyen kötetet megsemmisíteni. Sok munka áll még a kutatók előtt, hogy a teljes állományt feltárják.

A másik gyűjtemény a Teológiai Kar modern gyűjteménye. A Rózsashegyi Katolikus Egyetem Teológiai Kara 10 éve működik, a könyvtár is azóta végzi feladatait. Az állomány majdnem 30 ezer kötetből áll. A gyűjtemény szabadpolcon, tematikus rendben elhelyezett. Több teremben található a könyvek, számítógépes- és tanulóasztalok állnak az olvasók, hallgatók rendelkezésére az elmélyült tanuláshoz. Egy-egy témához egy-egy betűjel tartozik, majd ezen belül két számsor mutatja a könyv helyét. Ezek nem kapcsolódnak besorolási rendszerhez, hanem a könyv beérkezését és sorszámát mutatják. A könyvek helyét így a katalógus alapján lehet megállapítani. Ha egy könyv nem kölcsönözhető, akkor a témáját jelző betű után áll még egy „I” betű, és egy piros vagy zöld matrica is felhívja a figyelmet arra, hogy a kötet csak helyben használható. A tematikai felosztás részletei között a legtöbb a teológiával foglalkozó témakör. Természetesen a határterületek is megtalálhatók, és a gyűjtemény építése követi a Kar új szakjainak kialakítását. Az állomány feltárására a VIRTUA programot használják, amely számos más szlovák könyvtárban is mű-

ködik. Korábban egy másik rendszert használtak, amelyből 2005-ben konvertálták az adatokat. A katalógus elérhető a következő webcímén: <https://www.kis3g.sk/>. Ha megnyitjuk a „Katólicka univerzita v Ružomberku” ikont, majd az UK-Košice menüpontra kattintunk, elérjük a Teológiai Kar Könyvtárának katalógusát (https://www.kis3g.sk/cgi-bin/gw/chamel_eon?skin=kurukf). Európai Unió pályázati forrásból lehetőségük volt, hogy fejlesszék az eszközparkot. Rendelkeznek egy „Bibliobox” nevű szerkezettel, amelybe nyitva tartási időn túl lehet a könyveket bedobni. A doboz tűzbiztos, mozgó aljjal rendelkezik, így a bedobott könyv nem sérül, nem esik nagyot. Másnap a könyvtárosok kiürítik a dobozt, akár be is tudják tolni a kiskocsit, és visszaveszik a könyveket. Rendelkeznek biztonsági kapuval, a könyvben elhelyezett lopásvédő csikkal, és egy eszközzel, amellyel aktiválható vagy reaktiválható a könyv védelme. A könyvek kölcsönzését és visszavételét segíti egy műanyag lap, amely a vonalkódolvasót helyettesíti. A könyvet ráhelyezve a lapra beolvassa a könyv vonalkódját. Ezen kívül az olvasók maguk is tudnak kölcsönözni az automata kölcsönzővel. A gép beolvassa az olvasó vonalkódját, majd a fénycsík alá helyezve a könyv vagy könyvek vonalkódját is (nem kell odalapozni a vonalkódhoz), és igazolószelvényt ad a kölcsönzésről. Természetesen az olvasónak lehetősége van arra is,

hogy a könyvtáros közreműködésével kölcsönözze ki a könyveket. A hallgatók egyszerre 10 könyvet vihetnek magukkal, 1 hónapos időtartamra, és kétszer hosszabbíthatják meg a kölcsönzés határidejét. A könyvek mellett a gyűjtemény részét képezik a folyóiratok, amelyek nem kölcsönözhetőek. A Karon született szakdolgozatokat is gyűjtik. Szlovákiában egy országos rendszert alakítottak ki (<http://crzp.sk/>), amelyben kereshetők és megtalálhatók a diplomamunkák. A hallgató a dolgozat elkészítése után egy copyright nyilatkozatot tölt ki, ezzel beleegezik, hogy a mű felkerüljön az Internetre. A könyvtárosok feladatai közé tartozik még az oktatói publikációk regisztrálása és feldolgozása egy külön adatbázisban.



A Kassán töltött napok alatt rengeteg szakmai élménnyel gazdagodtam. A könyvtár munkatársai segítőkészen mindent megmutattak, és mindent megtettek, hogy jól érezzem magam. Ezt köszönöm nekik. Az eltöltött néhány nap segítette a nyelvgyakorlást is, az angol nyelvet használtuk kommunikációra. A látogatás alatt szerzett tapasztalatok alapján azt gondolom, hogy a mi főiskolai könyvtárunk és a Kassai Teológiai Kar könyvtára hasonlóan működik. Vannak apróbb különbségek, de hasonló feladatokkal, hasonló problémákkal bajlódunk, de hasonlóak a megoldásaink is.

*Kövécis Ildikó
Gál Ferenc Főiskola Könyvtára*

RÉGI KÖNYVEK RESTAURÁLÁSA

A sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjteményben

Az elmúlt években a sárospataki Római Katolikus Egyházi Gyűjteményben a Nemzeti Kulturális Alap által kiírt pályázatok keretén belül jelentős állományvédelmi (tisztítás, fertőtlenítés, kötésjavítás) munkát végeztünk a régi, sérült könyveinken. A 2012 októberében beadott nyertes pályázatunk eredményeképpen az idei évben három könyvet sikerült restauráltatnunk:

• **Hieronymus:** Sextus tomosoperum...
Comentariiinduodecumpphetas...
(Basileae, Frobenius, 1525; 366 p., 30 cm. Koll. 1, R 22)

• **Cyprianus Caecilius:** Opera (Basileae, Frobenius 1520; 515 p., 30 cm. Koll. 2, R 22)

• **Hopperus, Marcus:** Latino-graecum dictionarium (Basileae, Hieronymus Curionis, 1563, A-Z4, Aa-Li4, a-h5, 32 cm)

• **Flavius Josephus:**
De antiquitate iudeorum
De bello judaico
Contra Appionem
Colonia Agrippinae,
Godefridus Hittorpius, 1524
347 levél; 34,5 cm, R 8

Az első kötet két művet tartalmaz: Szent Jeromos összes művének hatodik kötetét (a 12 kispőfétához írt kommentárt), valamint Szent Ciprián műveit. A kolligátum táblájának borítója latin kódex volt. Dr. Madas Edit megállapítása szerint egy XIV. századi Missale Notatum (Dom. X. post Pentacostem, Dom. XII. post Pentacostem) része. A kódextöredék nem egyezik az esztergomi, a pálos és a passau-i missalékkal. Valószínűleg a legelső tu-

lajdonos kötetete egybe (Joanes Persi?) a két különböző nagyságú kötetet, de az sem kizárt, hogy a konvent kötetete egybe a két protestáns kiadású könyvet, s ekkor a Koll. 1-et körülvágták.

A második kötet Hopperus latin-görög szótárának 1563-as bázeli, míg a harmadik kötet Josephus Flavius zsidó történetíró műveinek (A zsidók története, A zsidó háború, Apion ellen) 1524-es kölni kiadása.

Mindhárom kötet eredetileg a miskolci minorita rend tulajdonában volt. Könyvtárunk legfontosabb darabjait a szerzetesek a rend 1950-es feloszlata előtt elrejtették a templomuk sekrestyéje mellett lévő szeneskamrában. Több ősnymtatvány, számos RMK kötet (köztük a Vizsolyi Biblia egy példánya) és a rendház kézíratos története menekült így meg. Ezeket a templom lelkésze 1968-ban átadta Kuklay Antalnak megőrzésre. A rendház visszaállítását követően a Historia Domus visszakerült a miskolci minoriták tulajdonába, a többi kötet a Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény állományát gyarapította. Az itt maradt kötetek közül került kiválasztásra a most restaurált három könyv.

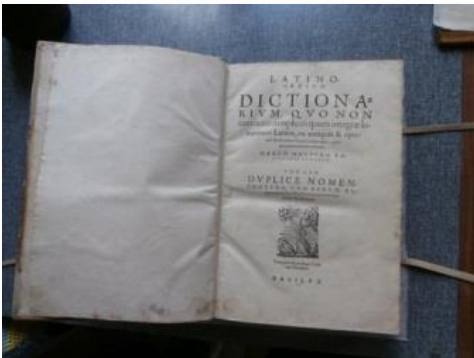
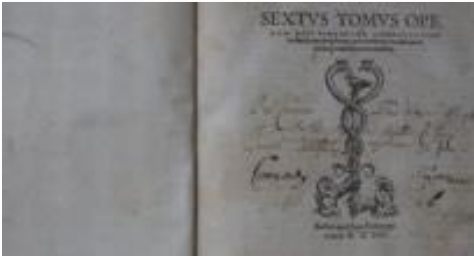
A könyvek restaurálását két restaurátor, Szalai Zoltánné és Szénási Lászlóné közös munkában végezte. Mindketten szakterületük elismert restaurátorai. Szalai Zoltánné - Munkácsy-díjas restaurátor - 1962-től 1976-ig az Országos Széchényi Könyvtár restaurátor laboratóriumában, majd 1977-től az MTA Kódextöredék-kutató Csoportnál dolgozott 1985-ig, nyugdíjazásáig. Szénási Lászlónéval mindketten részt vettek az Eötvös Lóránd

Tudományegyetem Könyvtára és a Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtára számos kötetének restaurálásában.

A most restaurált könyvek állapotáról, restaurálásukról készített fotók hamarosan megtekinthetőek lesznek a Római Katoli-

kus Egyházi Gyűjtemény honlapján (www.rkegy.hu).

*Kuklay Antal, Kelecseny Mónika
Római Katolikus Egyházi
Gyűjtemény Könyvtára,
Sárospatak*



100 ÉVE ÉRKEZETT SZOMBATHELYRE SZENT MÁRTON EREKLYÉJE

1913. június 13-án, száz évvel ezelőtt érkezett Szombathelyre Szent Márton ereklyéje Toursból, és június 15-én ünnepélyes keretek között helyezték el a szent relikviáját a Székesegyházban. A jubileum alkalmából kiállítás nyílt a Sala Terrenában. A tárlat különlegességét az adja, hogy nemcsak az egyházmegye, hanem a különböző városi intézmények és gyűjtemények is együttműködtek annak létrehozásában. Az ünnepségen Melega Miklós, a Vas Megyei Levéltár igazgatóhelyettese idézte fel az ereklye hazahozatalával kapcsolatos eseményeket az előkészület, az ünnep és az egység témái köré szervezve gondolatait.

A történeti megemlékezés után dr. Veres András megyéspüspök nyitotta meg a kiállítást. Ünnepi beszédében hangsúlyozta, a korabeliek hazahozatalként beszéltek az ereklye Szombathelyre érkezéséről. Mindez kifejezi azt, hogy Szent Márton innen

indult, vagyis ezen a helyen erkölcsi kötelesség, hogy róla fokozottan megemlékezzünk, és még nagyobb tisztelettel legyünk iránta, mint bárhol máshol a világon. 1913 júniusában példátlan méretű ünnepségsorozatot tartottak Szombathelyen, a hatalmas főtér szűknek bizonyult – idézett egy korabeli forrást a főpásztor, majd Várad Árpád győri püspök úr egykori ünnepi beszédének első mondatát olvasta fel: „*Igézet alatt állok.*”

Végezetül a kiállítás megtekintésére invitálta a vendégeket a megyéspüspök. H. Simon Katalin – az egyházmegyei kincstár és könyvtár gyűjteményvezetője –, a kiállítás rendezője mutatta be a tárlatot, amelyet az egyházmegyei, illetve a városi gyűjtemények kölcsönkapott dokumentumaiból állított össze.

Szöveg: Csuti-Mátyás Zsófia Martinus Könyv-és Folyóirat Kiadó munkatársa

RESTAURÁTOROK A KÖNYVTÁRBAN

Az Archivart OSZK-SOROS Könyvrestaurátor Műhely munkatársai 2013. június 24. és 28. között a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtárban a gyűjtemény régi dokumentumainak állományvédelmi munkáit végezték. A könyvtár falain belül az év legnagyobb részében kutatómunka, illetve a könyvtár, mint idegenforgalmi látványosság bemutatása folyik, valamint folyamatos tennivalót kíván az állomány régi és új anya-



gának feldolgozása is. A nyári időszak azonban ideális az olyan munkafolyamatok elvégzésére, mint a gyűjtemény kar-

bantartása és állagmegóvása, mellyel a dokumentumok minél hosszabb távú megőrzését és állagvédelmét segítjük elő, mivel azok egyben a nemzeti kulturális örökség részei is. Gy. Molnár Kerstin szakmai vezető irányításával Mezeiné Victor Erzsébet és Donáth Anna restaurátorok konzerváló, állagmegóvó jellegű munkálatokat végeztek: portalanítást, tisztítást, bőrápolást és minden olyan feladatot – például kisebb szakadások javítását, kiegészítéseket a könyveken –, melyek a helyszínen elvégezhetők és meghosszabbítják a tárgyak élettartamát, lehetővé teszik a használhatóságot és a kutathatóságot. A szakemberek budapesti műhelyükben könyvek, kéziratok, oklevelek, tervek, térképek, plakátok és grafikák restaurálásával foglalkoznak. Ilyenkor arra törekednek, hogy ne csak megőrizték a tárgyak állapotát, hanem hogy — tiszteletben tartva a könyv előéletét, történetét — visszaadják a könyv szerkezeti és esztétikai egységét. Ilyenkor gyakran szét kell szedniük a könyvet, majd kiegészítik a

könyvtest hiányait, illetve az eredeti könyvkötő technikát és az eredeti kötést felhasználva egy szilárd, új kötést készítenek. Gyakran rendelnek tőlük nemesmásolatokat is. Ha egy dokumentum különösen értékes vagy védett, ám szeretnék bemutatni azt kiállításon, akkor biztonságosabb lehet egy, az eredeti élmény felidézésére alkalmas másolat. A papírból készült műtárgyak nemcsak iparművészeti vagy képzőművészeti remekek, hanem a múlt megismerésének elsődleges forrásai is. A restaurátorokkal egyetértésben mi, könyvtárosok is azt valljuk, hogy a tartalom és a forma azonos fontosságú, s hogy a magánemberek, magángyűjtők műtárgyai, köztük a papírból készültek is, éppúgy kulturális örökségünk részei, mint a könyvtárak, múzeumok és levéltárak gyűjteményei.

Az egyházmegyei könyvtár állományvédelmi projektje a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával valósult meg.

H. Simon Katalin

Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár



ÖRÖKZÖLD

Ebben a rovatban olyan írásokat adunk közre, amelyek ugyan nem napjainkban íródtak, de a könyvtáros szakma számára örökre aktuálisak maradnak.

A KÖNYVTÁROSI ÉLETHIVATÁS A KÖNYVTÁROSKÉPZÉS TÜKRÉBEN

írta: Káplány Géza

... az „avatatlan” közönség köréből elég gyakran, még a könyvtárosi fülünk hallatára is, önkéntelenül felteszik azt a ráknézve (sic!) nem éppen hízelgő kérdést, hogy hát mi is tulajdonképpen az a könyvtáros ... ? Mintha bizony a könyvtárosság csak annyiból állana, hogy a szükséges könyveket megvásárolják, valamelyes katalógusba beírják, polcra helyezik, s onnét esetenként leveszik. - Ha ezenkívül (sic!) a könyvtárosnak még valami más, dicséretes tulajdonságát is kiemelik, úgy leginkább „csodás” memóriáját magasztalják, melyszerint (sic!) a kívánt könyveket és könyvcímeket emlékezetből ismeri, s továbbá, hogy a katalóguskönyvekben, illetve a kartotékfiókokban olyan biztonsággal kutat...

A közönség körében a könyvtáros személyét s feladatkörét illető bizonytalanságnak, sőt tévhitnek oka tulajdonképpen (sic!) történeti előzményekben kereshető. Könyvtárak, tudjuk, régi időktől fogva léteznek, létezésüket... az emberi civilizáció hajnalhasadtáig vezethetnénk vissza. Ám ha könyvtárak már a régibb időkben is voltak, kellett, hogy könyvtárosok is legyenek. De nincs még egy évszázada annak, hogy mai értelemben vett könyvtárosokról egyáltalán beszélhetünk.

Közelmúlt időkig, amíg a könyvtárak, mint többé-kevésbé zárt gyűjtemények (templomi, szerzetesi, akadémiai, régi nemzeti stb. könyvtárak) kevésszámú pri-

vilegizált egyén, leginkább papok, tudósok, professzorok, tanítványok s esetleg néhány tudománykedvelő laikus szolgálattában állottak, nagy forgalommal nem dicsekedhettek, természetes, hogy azideig (sic!) könyvtárosi élethivatásról vagy éppen rendszeres könyvtárosi statusokról nem igen lehetett szó. Tudjuk, hogy régente könyvtárak vezetését s egész adminisztrációját az oda behelyezett egyes tudós professzorok, szerzetesek, kiérdemesült írók stb. tulajdonképpeni hivatásuk mellett szinekura-szerű mellékfoglalkozásként üzték s mellettük, azaz alattuk, többnyire alacsony képzettségű egyének, mint skriptorok, kustodok, famulusok végezték a praktikumot, a tulajdonképpeni „érdemleges” munkát.

Ladewig dr. említi meg nemrégén megjelent kiváló művében, hogy egy régi könyvben rátalált egyszer egy skriptor, egyéb foglalkozások ismertetője között a „bibliotekariusok és archivariusok”-éra is. A név melletti csillag a szövegoldal lábjegyzetére utalva lapidáris stílusban ezt a karakterisztikumot adja: lusta népség. A könyvtárak olvasóközönsége körében ... manapság is hallani azt a nézetet: „A könyvtárosoknak van a legjobb dolguk, olvashatnak, amennyit akarnak, képezhetik magukat.” Arra a válaszra, hogy hát mindenkinek megvan a maga dolga, rögtön elhangzik a viszontválasz: „A könyvek ugyan nem csinálnak lármát.”

Ügylátszik (sic!) tehát, hogy a publikum könnyen tartja a könyvtáros naplopónak, ha az tudományosan képzett ember, s közönséges alárendelt minőségű alkalmazottnak, ha az tisztán adminisztrációs munkát végez. A közönségnek ezt az előítéletes véleményét ... azok a tudós-könyvtárosok is megerősítik, akik foglalkozásuk körében megnyilvánuló sematikus gépességről panaszkodnak, azt tartván, hogy könyvtárosi nemes hivatás inkább tudományos foglalkozás, amelynél minden egyéb szolgálati működés a legkisebb mértékre volna szorítható.

(Az) ... ilyen felfogásnak a könyvtári szolgáltatások mérve, s még inkább a könyvtárt használó közönség adja meg az árát. ... Szakemberek, akik többnyire maguk is könyveket írnak, leginkább látszanak alkalmasnak arra a feladatra, hogy a könyvekkel miként kell bánni, azokat miként kell katalogizálni s tartalmilag is értékelni.

Ez a közfelfogás egyedül uralkodó volt mindaddig, míg a 19. század folyamán a könyvtermelés hirtelen kiszélesedése s a könyvtárak olvasóközönségének tetemes növekedése rohamosan be nem állott. A könyvtárhasználat gyakoriság maga után vont a szolgáltatások kifejlesztését s a közönség igényeinek fokozódó kielégítését s így a könyvtári igazgatásra, annak adminisztrációjára mind nagyobb súlyt kellett helyezni. Alig valamivel több, mint egy félszázada annak, hogy külföldi könyvtárakban az akadémikus vagy professzor könyvtárosok helyébe könyvtárigazgatók s hivatásszerű könyvtárosok kezdenek feltűnedezni, illetve e kettő között éles különbséget kezdenek tenni. ...

... a modern igazgató-könyvtáros... ma már nem annyira konzervátor, könyvtárőr,

mint inkább organizátor, a praktikus tapasztalat s az élet embere. ...

... Nem igaz hogy a könyvtárosok inkább csak könyvcímeket ismernek, amint azt némely szaktudós ma is bizonyos lenézéssel vallja. A mai könyvtáros sokkal többet tud, mint egyszerűen csak könyvcímeket, ismeri könyveit, s tudja mi áll bennük. Mindenekelőtt könnyebben ellátja az olvasó szükségletét s bizonyos routine-val s emberismerettel felfegyverkezve csakhamar feltalálja azt, ami az olvasónak kell vagy kellene. ... (nélkülük) a tudományos munka kerékforgása vagy más kutatómunka nehezen menne. Szakszerűség szempontjából a könyvtáros érdeklődési köre tán bizonyos szétforgácsolódást jelent, de az ő polyhistszerű felkészültsége mégis bizonyos praktikus sokoldalúságot takar, mely lehetővé teszi azt, hogy esetleg szomszédos tudományterületek irodalmában se érezze magát elhagyatva.

A szakirodalom óriási mérvű felduzzadása s ezzel kapcsolatban nagy tömegeknek a közkönyvtárakba való tódulása tette tehát elkerülhetetlenné azt, hogy a régebbi többé-kevésbé zárt könyvtárak változott viszonyok követelményeihez alkalmazkodva szélesre tárják kapuikat az idők dörgedelmes sürgetéseire. Ugyanez a sürgető szükség hozta létre szinte máról holnapra mindenhol a kisebb-nagyobb nyilvános könyvtárak százait is. De ugyanez a szellem fűjt riadót a könyvtárak évszázados dohos, homályos termeibe, megriaszta az ott poros kódexei közt fenséges nyugalomban elmerült archivista könyvtárórt. ... Könyvtárak, melyek elébb inkább könyvek konzerváló helyei voltak az örökkévalóság számára, ezentúl (sic!) szolgáltatásaiban a való életszükségleteivel keresnek kapcsolatot, hiszen a könyv-

tár arravaló, hogy használják, a könyvek pedig arra, hogy mentől többen forgassák.

A könyvtárak ezen átalakulása tehát a könyvtárosokat is új feladatok elé állította. Mindenekelőtt a professzor-könyvtáros helyébe az adminisztrátor-könyvtáros kellett, hogy kerüljön, mert a könyvtáros le-

galábbis nem a tudománnyal, hanem a könyvtárával s annak közönségével kell foglalkozni.

A könyvtáros különben is nem annyira a tudományok, mint inkább a kultúra embe- re, s ebben a szerepében nem kisebb a tudományok emberénél.

(Káplány Géza: A könyvtárosi élethivatás a könyvtárosképzés tükrében. – Technológiai Könyvtár Barátainak Egyesülete, Budapest, 1937. [Klny. A Műszaki Bibliográfiai Közlemények 18. számából] 18. p.)



ÚJDONSÁG		ÚJDONSÁG	
	Bagdy Emőke		Giovanni Cucci SJ, Hans Zollner SJ
	Pszichofitness: kacagás, kocogás, lazítás		Az egyház nyílt sebe
	Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan		JTMR Faludi Ferenc Akadémia, L'Harmattan
	Budapest, 2013.		Budapest, 2013.
ÚJDONSÁG		ÚJDONSÁG	
	Páll Viktória		Filó Mihály (szerk.)
	Az erkölcs mint tantárgy: módszertani kézikönyv az erkölcsstan tantárgy oktatásához, az általános iskola alsó és felső tagozata számára		Halálos bűn és szabad akarat: öngyilkosság a jogtu- domány tükrében
	Neteducatio Kft.		Medicina Kiadó
	Budapest, 2013.		Budapest, 2013.



A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!

Lezárva: 2013. szeptember 27.

Kiadja: Egyházi Könyvtárak Egyesülése **Szerkesztő:** Török Beáta
Tördelte: Tegzes Béla **E-mail:** biblio@sapientia.hu **Telefon:** 1-486-4421